

Skrb za urejanje stanovanjskih zadev borcev v Ljubljani

Čeprav je bilo v Sloveniji v letih 1959 do konca 1966 urejenih že 7 do 8 tisoč stanovanjskih zadev borcev, je v začetku letošnjega leta bilo še vedno nekaj nad 2700 neurejenih stanovanjskih zadev.

V letu 1966 je namreč prišlo do delnega zastoja v gradnji stanovanj za borce. V največ primerih je temu zastoju botrovalo pomanjkanje sredstev pri občinskih skupščinah in preangajiranost bivših občinskih stanovanjskih skladov. Sedaj pa je, vsaj v Ljubljani, posiljal na to zadevo nov žarek upanja.

Stanovanjsko podjetje »Dome«, ki ureja stanovanjske zadeve v občinah Center, Šiška in Vič v Ljubljani, se je namreč uspešno lotilo urejanja stanovanjskih zadev za upokojene borce. Zagotovilo je sredstva za 170 stanovanj. Ta stanovanja že gradijo. Verjetno bodo zgrajena že letos, a vseljiva bodo prihodnje leto. S tem sklepom organov samoupravljanja podjetja »Dome« je odpadla tista negotovost, ki se je pojavila potem, ko so občinske skupščine ljubljanskih občin sicer lani sklenile graditi ta stanovanja, toda zanje ni bilo na voljo dovolj sredstev.

Samoupravni organi stanovanjskega podjetja »Dome« se niso ustavili samo pri tem sklepu. Sklenili so zbrati tudi sredstva za nadaljnjih dvesto stanovanj za upokojene borce. Z zbiranjem teh sredstev so že začeli in tudi gradnjo stanovanj že pripravlja.

Računajo, da bo teh 200 stanovanj vseljivih že v letu 1969.

Sredstva, potrebna za zgraditev 170 stanovanj, ki jih že gradijo in za nadaljnjih 200 stanovanj, katerih graditev pripravljajo, zbirajo iz sredstev starišev stanovanjskega podjetja »Dome«, iz sredstev socialnega zavarovanja od 4 odstotkov prispevka pokojnikov, iz občinskih proračunskih sredstev in sredstev ZZZB NOV ter kenčno iz posojil, ki jih nameravajo najeti v banki.

Znano je, da so zaposlenim borcem dolžna poskrbeti stano-

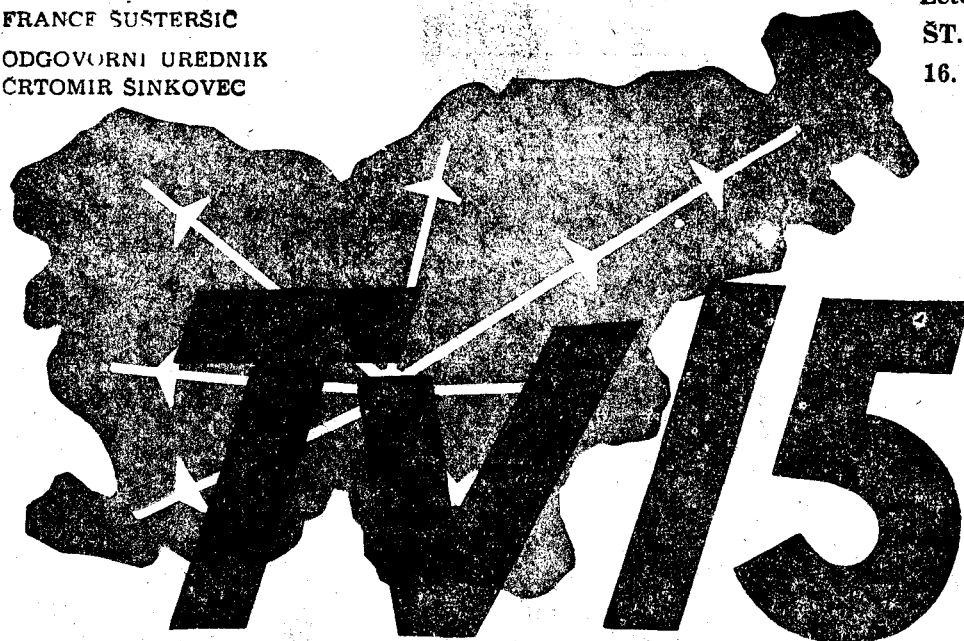
vanja podjetja ali ustanove, v katerih so le-ti zaposleni. Vendar se pri tem pojavlja vprašanje tistih borcev, ki so zaposleni v delovnih organizacijah, ki ne ustvarjajo zadostnih sredstev za urejanje stanovanj svojim delavcem in nameščencem.

V programu stanovanjskega podjetja »Dome« imajo tudi gradnjo dvesto stanovanj za borce, zaposlene v takih podjetjih. Toda pri gradnji teh stanovanj bodo morala s svojimi sredstvi sodelovati tudi podjetja sama, ker za graditev teh stanovanj ne bo mogoče dobiti občinskih sredstev in tudi ne sredstev iz 4-odstotnega prispevka pokojnin.

Organi samoupravljanja stanovanjskega podjetja »Dome« so s temi svojimi sklepi premaknili zadevo graditve stanovanj za borce iz negotovosti in prispevali lep delež k urejanju perečega stanovanjskega problema borcev v Ljubljani. V. M.

GLAVNI UREDNIK
FRANCE ŠUSTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
ČRTOMIR SINKOVEC

Leto V
ŠT. 19
16. V. 1967

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

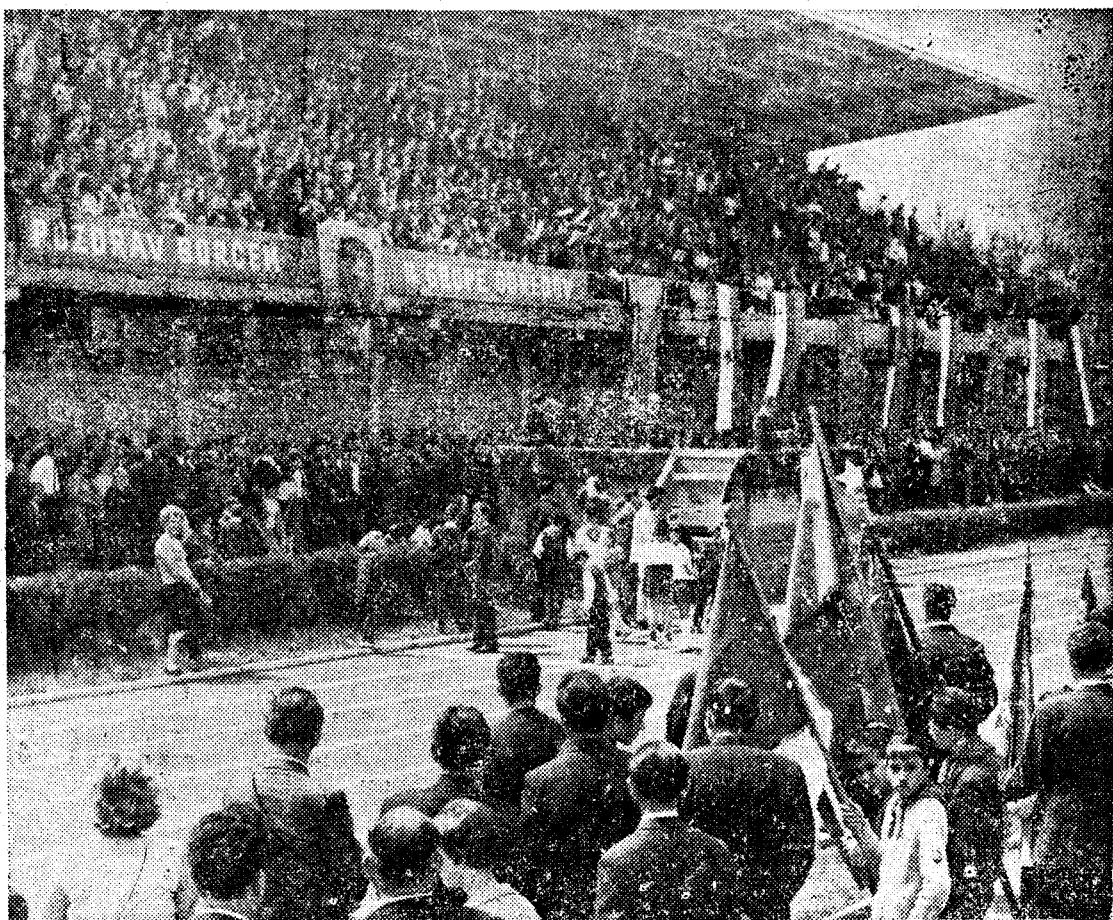
»Vendar ste se spomnili tudi nas...«

Decembrski poziv, naj sporočijo svoje naslove glavnemu odboru Zveze združenj borcev NOV Slovenije tudi udeleženci NOB izven naše republike, je naletel na razveseljen odziv. Doslej je dobil Iniciativni odbor udeležencev NOB izven Slovenije že nekaj sto novih naslovov bivših partizanov in partizank, ki so se med vojno borili v sestavi različnih enot in komand na področju skoraj vse Jugoslavije. Prijave še prihajajo, nekaj mesecev pa dela tudi že »najmlajši« izmed odborov, ki zbirajo dokumentacijo in spominsko gradivo slovenskih partizanskih enot, področij in služb. Tudi ta odbor, ustanovljen kot ena izmed delovnih enot komisije za razvijanje tradicij NOB pri Zvezi združenj borcev NOV Slovenije, že lahko pokaže na prve uspehe in na obsežen program zastavljenega dela.

Po zgledu odborov slovenskih brigad so ustanovili udeleženci NOB izven Slovenije pri komisiji za razvijanje tradicij pri RO ZZZB NOV Slovenije pred meseci svoj iniciativni odbor, ki je začel zbirati in urejevati zgodovinsko gradivo o udeležbi Slovencev v letih revolucije izven Slovenije. Konec februarja so sestavili tudi iniciativni odbor, ki ga vodi inž. Pavle Zaver. Organizacijske naloge so prevzeli nase pododbori oz. komisije za Bosno in Hercegovino,

za Hrvaško, Makedonijo in za Srbijo, posebej pa bo obdelan tudi delež Slovencev v okupiranem Zagrebu in Beogradu, kakor bo tudi podan pregled nastanka in borb slovenskega bataljona na sremski fronti. Sestavljeni odbori bodo skrbeli tudi za evidentiranje udeležencev NOB izven Slovenije, začeli pa so tudi že zbirati in pripravljati zgodovinsko gradivo. Prav tako že dela organizacijsko-financijska in kulturno-propagandna komisija. Obe imata sorazmerno

širok program. Razen teh oblik dela bodo postavljeni tudi koordinacijski bazenski odbori, ki bi jih organizirali skupaj s komisijo za bivše politične zapornike, internirance in deportirance pri ZZZB NOV Slovenije. Ti odbori naj bi delali v Mariboru, Celju, Kranju, Slovenj Gradcu in v Zavrju, poverjenike pa bi imeli tudi v Celovcu, Gorici in Trstu.

CELJE JE SLAVNOSTNO SPREJELO BIVŠE PARTIZANSKE BORCE. ZBRANIM JE SPREGOVORIL PREDSEDNIK REPUBLIŠKEGA ODBORA ZZZB NOV SLOVENIJE FRANC LESKOŠEK LUKA

»II. GRUPA ODREDOV – KOVAČNICA SLOVENSKEGA PARTIZANSTVA«

Celje se je zopet odelo v praznično oblačilo: tokrat je toplo kot še nikdar pozdravilo preživle borce II. grupe odredov in mnoge druge borce, ki so se udeležili osrednje slovesnosti ob 25-letnici rojstva svoje vojaške enote. Še prav posebno prisrčno je Celje sprejelo ugledne goste, tovariše Franca Leskoška-Luko, Miho Marinka, Sergeja Kraigherja, Viktorja Avblja, Franca Popota, Mitjo Ribičiča in druge predstavnike družbeno-političnega življenja.

Slovesnost se je pričela v Muzeju revolucije, kjer so odprli spominsko razstavo politkomisarija II. grupe odredov Dušana Kvedra in stalno razstavo II. grupe odredov. Potem ko je tovariš Franc Leskošek-Luka osvežil spomin na borca in revolucionarja Dušana Kvedra, si je množica obiskovalcev ogledala strokovno pripravljeno razstavno gradivo.

Svoj najlepši del je slavje borcev II. grupe odredov doživel na atletskem stadionu Kladivarja. Okrog enajste ure popoldne so se tam pričeli zbirati preživeli borci, gostje ter številni občani iz sosednjih mest.

Zbrane borce je postrojil nekdanji borec II. grupe odredov, generalni podpolkovnik Janko Sekirnik in raportiral predsedniku RO ZZZB NOV Slovenije Francu Leskošku-Luki. Zatem ko je slavljence in goste pozdravil narodni heroj Franc Rojšek-Jaka, je predsednik občinske skupščine Celje Zdravko Trogar predal listino o podelitvi domicila II. grupe odredov in zastavo predstavnikom II. grupe odredov. Nato je spregovoril Mitja Ribičič. Najprej se je zahvalil za podeljeni domicil, nato pa orisal pomen II. grupe

odredov za slovensko partizanstvo. Govoril je tudi narodni heroj in nekdanji pomočnik komandanta štaba II. grupe odredov Peter Stante-Skala.

Najprej je opisal razmere, v katerih so na Štajerskem nastajale prve partizanske enote. Že leta 1941 sta bila ustanovljena 1. in 2. štajerski bataljon, ki sta ju vodila Franc Rozman in Dušan Kveder. 5. aprila 1942 so na Dolenjskem sestavili proletarsko brigado, ki se je kmalu preimenovala v II. grupo odredov.

II. grupa odredov je šla skozi neštete zmagovite boje. V najtežjih razmerah se je bojevala na Štajerskem in je kasneje pripravila teren za prihod 14. divizije na Štajersko. »Vsem borcem, ki so se udeležili krvavega boja proti nemškemu okupatorju na Štajerskem, gre velika zahvala. Celjani so lahko ponosni, da so podelili domicil takšni enoti, kakršna je bila II. grupa odredov.« je med drugim dejal tovariš Skala. »Naša organizacija je še vedno monolitna organizacija. Še vedno je zgodovinsko odgovorna, kako bomo uredili naše življenje in kakšna bremen bomo prihodnjim rodovom naložili na ramena.«

S svečanostjo na stadionu Kladivarja, ki se je udeležila okrog desetisočglava množica, so poslali predsedniku republike Titu pozdravno pismo. Nato so še s pozno popoldne in v noč krepila prijateljstva med nekdanjimi borci II. grupe odredov in borci drugih enot.

Predstavniki republiškega odbora ZZZB NOV Slovenije pri predsedniku izvršnega sveta

Predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič je 12. maja sprejel predstavnike republiškega odbora, predsednika Franca Leskoška-Luko, sekretarja Staneta Bizjaka in sekretarja socialno-zdravstvene komisije Slavka Kovačiča. Delegacija je čestitala Stanetu Kavčiču k izvolitvi za predsednika izvršnega sveta in ga seznanila s perečimi zadevami borcev NOV in to z invalidskim vprašanjem, dodatkom za zaposlene borce, s priznavalnimi in stanovanjskimi zadevami borcev.

Predloge ZZZB bo proučila nova komisija za zadeve borcev, ki jo bo v kratkem imenoval izvršni svet. Opremljene z vsemi potrebnimi pripombami jih bo predložila izvršnemu svetu, a dokončno bo o njih odločala republiška skupščina.

Mnenje občana

V nekem ljubljanskem zunajtrgovinskem podjetju imajo več kov. Nekateri so močni in ustvarjajo velik promet, drugi pa so malo slabši. Toda — eno z drugim — podjetje dobro uspeva.

»Pred kratkim je nekdo od vodilnih uslužbencev naročil vodji oddelka, da mora skrbeti za to, da bi njegov oddetek pridobil čimveč deviznih sredstev, čeprav tudi na nedovoljen način. Skratka, da je treba ustvarjati tudi tako imenovane »črne fond«.

Vodja se je takemu načinu poslovanja uprl. Upri se je torej vodilnemu uslužbencu in ni hotel izpolniti »naloge«, ki so mu jo bili zadali: Kaj se je potem dogajalo?

Razumljivo je, da je bil vodja oddelka klican najprej na odgovornost. Ko prijateljsko »prepričevanje« ni obrodilo sadov, so mu zagrozili z odpovedjo. Toda prizadele, ne bodi len, je začel »obkretati« vse moč foruma in povsod je povedal, da se s takim, protizakonitim načinom poslovanja ne strinja. In povsod so mu dali prav.

Kljub temu je postal v podjetju »persona non grata«. Nanj so začeli gledati nekolikant po strani, češ ta človek nima smisla za interese podjetja.

Metati so mu pri delu tudi polena pod noze vse dotlej, dokler mu položaj v podjetju ni postal nevarčen in je odšel iz kolektiva.

Ni torej odšel nihče drug, pač pa tisti, ki se je upiral nepravilnostim. Taki primeri danes sicer niso več pogosti, vendar se tu in tam še vedno dogajajo. Zlasti tam, kjer so organi upravljanja le privesek vodstvu podjetja, in tam, kjer nekateri menijo, da imajo le preveč trdno »hrbenico«. Tu so namreč vsakršni administrativni ukrepi odveč. Potrebno je ukrepanje družbe.

IZTOK AUSEC

Besede in dejanja

Kazen za »naravno« žganje

Višje gospodarsko sodišče v Zagrebu je kot zaščitni ukrep odredilo, da se obsodba Poslovnega združenja »Zajednica« v Zagrebu zaradi nelojalne konkurence objavi v zagrebškem tisku. To poslovno združenje je lani dajalo v promet umetno silivko z oznako »Naravno žganje silivke«, razen tega pa je označilo vsebino alkohola s 55 %, čeprav je žganje vsebovalo le 40 % alkohola. Poslovno združenje je obsojeno na denarno kazen 2 milijona starih din, refrend za združenja za promet s alkoholnimi pijačami pa na denarno kazen 100.000 starih din. Delo — 5. V. 1967.

Lisica, lisjak sta pila tobak...

Ob vsakih 100 dinarjev prodane cene cigaret gre skupnost (prometni davek) 75 dinarjev, trgovini (marže in robati) 8 dinarjev, pridelovalcu tobaka 7,3 dinarjev, odkupnim podjetjem 3,3 dinarja, tovarnam pa 8,4 dinarja. Vsaka škatalica »Morave« je torej obremenjena s približno 130 dinarji davka za skupnost. Borba — 5. V. 1967.

Premalo kmetov

Ob koncu leta 1966 je bilo v Zvezi komunistov Srbije 35,6 odstotka delavcev, 9,4 odstotka kmetov, 40,5 odstotka uslužbencev in dijakov in 11,1 odstotka članov drugih kategorij. Takšna razmerja so posledica večletnih težnj. Tako se je na primer v letih 1958 do 1966 povečala udeležba delavcev v Zvezi komunistov od 33 na 35,6 odstotka, uslužbencev od 34,4 na 40,5 odstotka, število kmetov pa se je zmanjšalo od 18,6 odstotka na 9,4 odstotka. Ob primerjavi števila članstva ZK z ustreznimi socialno osnovo lahko ugotovimo veliko neskladje, kajti delavcev je glede na njihovo grupacijo v ZK okrog 17, uslužbencev pa bilzu 40 odstotkov. Nesorazmerje kmetov je očito, če vemo, da sestavljajo kmetje v Srbiji polovico vsega prebivalstva. Komunisti — 5. V. 1967.

Konec Topsa

O težavah, v katerih se je pred približno letom znašla Tovarna pisalnih strojev v Savljah, in o prizadevanju kolektiva in

ljudi za svobodo, kakor tudi zbiranje bibliografije o pregnancih in udeležencih NOB izven Slovenije.

Kulturno in propagandno delo si iniciativni odbor zamišlja s pomočjo redakcijskih odborov in žirij, ki bi pripravili oz. ocenili publikacije o nacističnih deportacijah v 1941. o borbi Slovencev v NOB v Makedoniji, o Slovincih na sremski fronti oz. o slovenski brigadi v Srbiji. Odbor je takoj poudaril, da bodo pri vseh teh publikacijah nujno potrebni tudi zgoščeni povzetki v srbohrvaščini in makedonščini. Čez čas bo aktualno tudi srečanje borcev in udeležencev NOB izven Slovenije, o čemer že zdaj govorijo poslane prijave. Sem sodi tudi skrb za urejanje socialnih, zdravstvenih in drugih problemov teh udeležencev NOB, kot dolgoročnejša naloga pa se kaže dolžnost, da bi odbor zbral podatke in pripravil predloge za odlikovanje in čine. Iz več pisem in prijav je čutiti zagnjenost nekdanjih borcev NOB izven Slovenije, ki so bili prav glede teh vprašanj zaradi stalnega premikanja njihovih takratnih enot in hitre vrnitve v Slovenijo ob osvoboditvi za marsikaj prikrajšani.

Kaj povedo dosedanje prijave?

Delež Slovencev v NOB izven Slovenije je prav gotovo večji kakor o tem povprečno vedo iz razmišljanja. Prav ustanovitve tega odbora je pokazala, kako

● Nadaljevanje na 3. str.

Razveljavljene volitve

Občinska volilna komisija za volitve odbornikov občinske skupščine v Leskovcu je razveljavila volitve v vseh Pečenjevcih, Rajmon polju in Pribroju, ker je ugotovila, da volilni postopek ni bil pravilen. V Pribroju je na primer glasovalo 521 volivcev, a v glasovalni skrinjici je bilo 539 glasovnic. V Pečenjevcih pa niso poskrbeli za glasovalno tajnost. Borba — 10. V. 1967.

Zaloge v Čacku

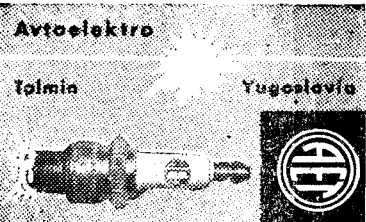
Nekdo je izračunal, da bo industrija iz Čacka v letu dni izgubila nad 200 milijonov starih dinarjev zaradi povečanja zalog gotovih izdelkov. Vse to, brazeno v odstotkih, predstavlja povečanje zalog konec lanskega leta, v primerjavi z letom 1965, za polih 208 odstotkov. Gospodarsveniki iz Čacka pa je zaskrbel predvsem podatek, da je v njihovi industriji za 92,8 odstotka več zalog, kot znaša odstotek tega zvišanja v vsej državi. Politika — 10. V. 1967.

DVE ZGODBICI

O našem dinarju zadnje čase precej govorimo. Opaziti je, da dinarjev v neki meri primanjkuje, saj se tudi trgovina ne »navdušuje« več toliko zlog za devize, marveč tudi kaj rada »prejema« dinarje. Priče smo vsa danjnih, vseh mogočih popustov, s katerimi skuša trgovina reševati svoje položaj, predvsem pa zaloge tistega blaga, ki leži v skladiščih in ne more najti kupca, ker so pač cene previsoke.

Dostoj smo najpogostejše reševati tak položaj z novimi emisijami denarja. Kratkoročno smo ga našli tudi v tujini in toliko več in mirna Bosna. Zdaž takega brezglavega tiskanja novega denarja ni več in čuti se že, da je denarju »poskočila« cena! Tudi v tujini se zamenjava dinarjev močno približuje uradnemu tečaju. Da, celo v Švic, kjer doslej o dinarju v bankah malodane niso hoteli niti slišati!

Vsi ti pojavi so spodbudni. In če bomo te reformne ukrepe vzdržali do konca, potem se nam obetajo lepši časi. Brž ko bo denarja manj, bo tudi njegova vrednost večja. To pa je, konec koncev, tudi naš cilj!

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Zaton »gospodarjev morja?«

Letalonosilke so ladje, ki so jih začeli graditi s željo, da bi omogočili vojnemu letalstvu delovati tudi nad morskimi prostranstvi in da bi ga približali nasprotnikovim obalom. Prve letalonosilke so nastale neposredno pred prvo svetovno vojno, toda takrat je bil njihov pomen še majhen. Pred izbruhom druge svetovne vojne je bilo le deset letalonosilk, med vojno pa so potisnili v morje še 196

Vojaška veda in tehnika

novih ladij te vrste. Tako so letalonosilke prerasle v največje in najpomembnejše, v »kapitalne« bojne ladje.

Letalonosilke so postajale čedalje večje. Prve so imele le po 10.000 do 15.000 ton, med drugo svetovno vojno so dosegle že 30.000 do 35.000 ton, sedanje letalonosilke pa imajo okrog 60.000 ton. Največja izmed njih je ameriška letalonosilka »Enterprise«, ki je težka 85.000 ton. Te ladje so povprečno dolge po 300 metrov, široke pa kakih 60 metrov. Nanje gre 50 do 60 bojnih letal.

Letala dvigajo s krova s pomočjo parnega katapulta, pristajajo pa iz smeri krme. Pristajalna steza je nagnjena za 8 do 10 stopinj. Na minuto lahko vzlete štiri, pristane pa dve letali.

Letalonosilke kljub svoji velikosti in bojnim letalom s izredno zmogljivostjo počasi izgubljajo svoj pomen, kajti vloga »gospodarja morja« vse očitneje prevzemajo atomske podmornice.

Izraelsko vojno letalstvo

Izraelska država je že od 1948. leta, od svoje ustanovitve dalje, v neprestanih spopadih z arabskimi sosedi. Zato si je vsaka vlada, ki je bila v tej državi na oblasti, prizadevala, da zgradi močno in učinkovito vojno letalstvo.

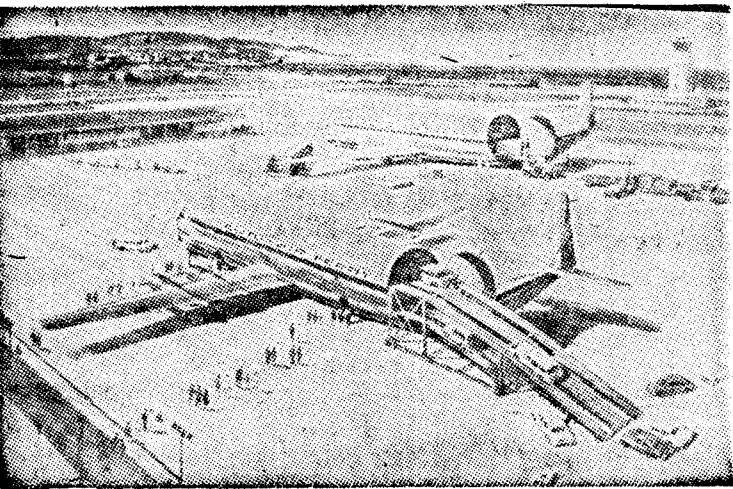
Sedaj ima Izrael približno 350 bojnih letal, ki so vsa reakcijska, oborožena pa z najsodobnejšimi letalskim orožjem, vključno z raketnimi izstrelki. Razen tega so Izraelci že pred petimi leti v Združenih državah Amerike nabavili za dva bataljona protiletalskih raketnih izstrelkov tipa »Hawk«.

Pojem elegancije so kravate terital TOVARNE Svitanil KAMNIK

Najnovejša transportna letala

Med najnovejša ameriška transportna letala spada tudi »Mini-Guppy«, ki ga vidimo na risbi. Letalo lahko ponese 18.000 kg tovora. V letalu, ki je namenjeno za prevoz avtomobilov, tovor vkrcajo tako, da »prelomijo« rep in pred odprtino postavijo enojni ali dvojni most, po katerem avtomobili zapeljejo v notranjost letala.

Letalo te vrste poganjajo štirje propellerski motorji, predvidevajo pa tudi inercialno s štirimi reakcijskimi motorji.

Vse kaže, da bo čez leto ali dve prvi človek že lahko stopil na Mesečeva tla. V zvezi s tem objavljamo v nekoliko skrajšani obliki članek, ki ga je v sovjetskem časopisu »Aviacija i kosmonavtika« napisal inženir J. Vasiljev

Zemlja – Mesec

(NADALJEVANJE IN KONEC)

Popravite smer!

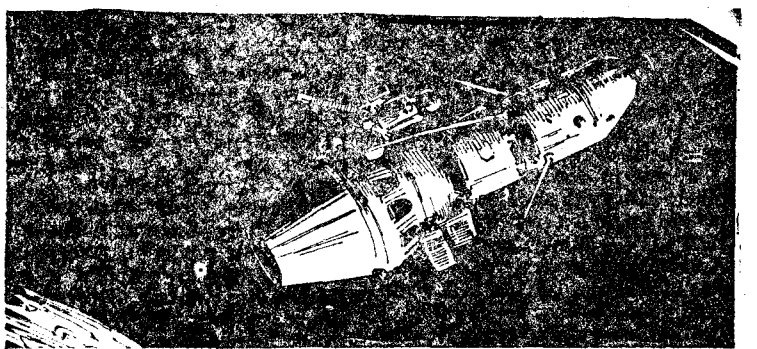
Lego vesoljske ladje ugotove s pomočjo dveh optičnih vizirjev — luninega in sončnega. Usmerjena sta vsak proti svojemu objektu, njun nagib v odnosu na trup vesoljske ladje in drug na drugega pa se nenehno spreminja. Vesoljska ladja prenaša podatke o velikosti teh nagibov postaji na Zemlji, tam pa na podlagi tega izračunajo natančno lego vesoljske postaje, ki jo obveščajo o tem prek po-

sebne naprave — integratorja. Ta požene tudi motor, ki je namenjen za spremembo smeri.

Motor je treba vključiti čimprej, kajti s tem prihranijo gorivo. Čim dlje je namreč postaja od Zemlje, tem bolj se je oddaljila od osnovne smeri in tem močnejši morajo biti impulzi, če jo žele spraviti na pravo pot. Preden začno popravljati smer, morajo izračunati, koliko se je dotlej vesoljska postaja oddaljila od svoje poti, pa tudi smer

in jakost impulza, da bi postaja pravilno nadaljevala polet. Zato začno popravljati smer običajno takrat, ko je postaja oddaljena od Zemlje kakih 200.000 do 250 tisoč kilometrov.

Med popravljanjem smeri posvečajo še prav posebno pozornost telemetrični kontroli raznih aparatov v postaji. To pa zato, da bi takoj ugotovili rezultate in morebitno napako upoštevali pri naslednjem spreminjanju smeri. Na podlagi teh

»LUNA-10«, KI SO JO IZSTRELILI PRED DOBRIM LETOM DNI, JE PRVI MESEČEV UMETNI SATELIT. OKROG MESEČA KROŽI PO ORBITI, KI JE ODDALJENA OD NJEGOVH TAL OD 350 DO 1017 KILOMETROV. POSTAJA JE NEKAJKRAT ODDAJALA TUDI KOMUNISTIČNO HIMNO »INTERNACIONALNO«

meritev pridejo tudi do podatkov o zaviranju in o tem, kako omogočiti »mehko« pristajanje oziroma kako pripeljati postajo na orbito umetnih Mesečevih satelitov.

Ta etapa je izredno pomembna, kajti že najmanjša napaka v meritvah lahko povzroči nepopravljive posledice.

Zadnji napori

Mesec nima atmosfere in zato je mogoče zmanjšati hitrost postaje, ki leti s hitrostjo približno 2600 metrov na sekundo, le z raketnimi motorji. Če gre za »mehki« pristonek, bodo hitrost zmanjševali vse do ničle, medtem ko se bodo v primeru, ko gre za umetni satelit, omejili na hitrost 1600 metrov na sekundo.

Preden začne delovati zaviralni motor, ugotove natančno lego ter določijo jakost zaviralnega impulza in čas vključitve zaviralnega motorja. Vse te podatke po poveljniški radijski zvezi pošljejo v postajo, tam pa jih prevzamejo ustrezne naprave.

Vse do točke, kjer se postaja začne navpično spuščati na Mesec, uporabljajo za orientacijo optične vizirje na enak način kot med popravljanjem smeri. Ko pa se postaja približa Meseču in ji ta pokrije vidno polje, začno uporabljati sončni in zemeljski vizir.

Pri »mehkem« pristajanju postaje bo radijski višinomer sprožil zaviralne motorje v hipu, ko bo ta dosegla višino 75 kilometrov nad Mesečev površino. Hitrost se bo zmanjševala vse dotlej, dokler ne bo postaja že skoraj na tleh. Takrat se bo del z motorji odcepil, sama postaja pa bo pristala na Mesečevi površini.

S postaje bodo odpadli še razni drugi nepotrebni deli in nato bo začela delovati. Približno štiri minute po pristanku, ko

se bodo odkrile antene in glava televizijskega aparata, že lahko začno obratovati tudi oddajniki.

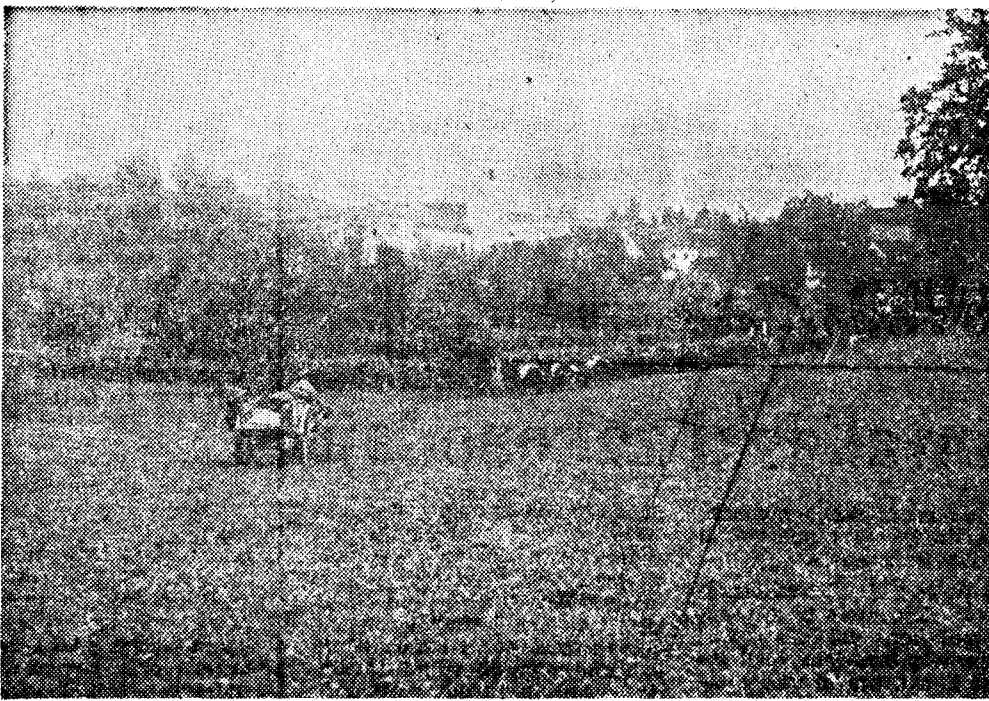
Ce pa gre za umetni satelit, ki naj kroži okrog Meseča, bo zaviralni motor začel delovati avtomatsko v hipu, ki so ga bili določili že ob izstrelitvi z Zemlje. Ko postaja doseže zadostno hitrost, se bo motor ustavil, postaja pa bo po predvideni orbiti krožila okrog Meseča.

Oddaje z Meseča

Nadaljnje obratovanje postaje je že v neposredni zvezi z znanstvenimi raziskovanji. Izvajajo jih s pomočjo naprav, vgrajenih v postajo. Posebno pozornost posvečajo oddajam, ki kažejo Mesečev površino, in fotografijam, ki jih posnemajo Mesečevi umetni sateliti. Fototelevizijske naprave, ki dajejo izredno jasne posnetke, delujejo avtomatsko, ali pa jih prožijo z Zemlje.

Nalogo postaj, ki krožijo okrog Meseča ali pristajajo na njegovi površini, niso le v fotografiranju, temveč te raziskujejo tudi fizikalne lastnosti Meseča in bližnje okolice. Doslej

Fotografija z vprašajem

Na vprašanje, kje, kdaj in ob kakšni priložnosti je nastala današnja fotografija, utegne odgovoriti le tisti, ki dobro pozna kraj na sliki; ljudi na fotografiji namreč ni moč razločiti, le v ospredju lahko razločimo moškega, ki vleče dvokolesni voz. V ozadju je več konj z vrečami. V Muzeju narodne osvoboditve, kjer smo pričujočo fotografijo dobili, so nam dali skromen napotek: slika je baje nastala v okolici Mokronoga na Dolenjskem.

PRIPRAVE AMERIŠKIH LETALCEV NA PIRATSKO BOMBARDIRANJE

Ideološko »pranje možganov«

Pod poveljstvo ameriškega strateškega letalstva spadajo, kot poroča tuje časopise, 2., 8. in 15. letalska armada, ki so razporejene na območju ZDA, 16. letalska armada v Španiji in 3. letalska divizija na otoku Guam. Letalske in raketne enote, ki jih ima to poveljstvo, so oborožene s strateškimi bombniki, medcelinskimi balističnimi raketami in letali-cisternami. Iz uradnih podatkov Pentagona zvemo, da so v začetku 1966. leta imele enote poveljstva strateškega letalstva 600 raket tipa »minuteman«, 54 raket tipa »titan-2«, 600 strateških bombnikov B-52, 80 bombnikov B-58 in 600 letalcistern tipa KS-135.

VOJNA ZA »PRAVIČNO STVAR«

Med mnogimi in zamotanimi vprašanji, ki zadevajo urjenje vajakov, podoficirjev in oficirjev strateškega letalstva, je zelo pomembna tudi ideološka priprava vojaških oseb, ki jo izvajajo ne le na posebnih urah tako imenovanih poveljniških obvestil, temveč tudi v vsakdanjem življenju, med urjenjem, dežurstvom in praktično uporabo teh enot za agresivne cilje vladajočih krogov ZDA.

Osnovni cilj ideološke priprave je v tem, da skušajo s prevaro in s pomočjo denarja prepričati vojake in oficirje, kako se bodo borili za »koristi

svojega ljudstva« in za »pravično stvar«. General Taylor, ki spada med stebre ameriške vojske, je iskreno izjavil, da »vojačka ne smejo poslati v boj vse dotle, dokler mu ne bo razumljiv cilj, za katerega naj se bori, dokler se mu ta cilj ne bo vtisnil v dušo in dokler ne bo vanj tudi prepričan...«

»KOMUNISTIČNA NEVARNOST«

Vsebinska, zlasti pa oblike in metode ideološke priprave enot strateškega letalstva so zelo podobne ideološkim pripravam v drugih vrstah ameriških oboroženih sil. Kljub temu pa spričo posebnih nalog, ki jih ima strateško letalstvo, skrbno odbirajo vojake, podoficirje in oficirje za te enote in jim skušajo s temeljitimi pripravi vcepiti čimvečji ideološki zapis, kar v ameriških oboroženih silah poznajo pod imenom »pranje možganov«.

V protikomunistični propagandi je na prvem mestu vzbujanje strahu pred nekakšno »komunistično nevarnostjo«. Moštvo strateškega letalstva trdovratno prepričuje, da imajo socialistične države namen uničiti ZDA z vsemi možnimi sredstvi — od »narodnoosvobodilnih revolucij« do rušilnih sredstev in splošni raketni in jedrski vojni. Vojaško-politični teoretiki, ki dobro poznajo politično omejenost moštva strateškega letal-

stva, navadno podtikajo »komunistične ukan« in med »komunistične upore« prištevajo vsak poizkus, da si kako ljudstvo pribori svobodo in nacionalno neodvisnost. Ameriko pa lahko rešijo pred »komunistično nevarnostjo« — po besedah ameriških vojaških in političnih voditeljev — le enote strateškega letalstva...

Hkrati s tem si močno prizadevajo, da na moštvo strateškega letalstva prepričajo vpliv naprednih ameriških sil — tistih sil, ki nastopajo proti »strašni vojni« v Vietnamu in ki zahtevajo njeno prekinitev. Zato se ameriško vojaško časopisje ostro bori proti komunistični partiji ZDA in vsem silam, ki obsojajo agresijo ameriških vladajočih krogov v Jugovzhodni Aziji...

Začeli pa so tudi izsiljevati in ustrahovati vse tiste vojaške osebe, ki izražajo svoje pomisleke, češ da v Južni Vietnam sploh ne bi bilo treba pošiljati ameriških enot. Časopis »Air Force Times« strši svoje bralce s tem, da širjenje takega razpoloženja baje pomeni »naklepno izpodkopavanje moralnega duha pripadnikov letalskih sil«, kar kaznujejo z zapornim desetih in še več let ter z denarno kaznijo do 10.000 dolarjev.

»NAŠI VOJAKI SLUŽIJO VOJSKO SAMO ZARADI DOLARJA«

V tej ideološki pripravi je zelo pomembna propaganda o vodilni vlogi strateškega letalstva v ameriških oboroženih silah. Vojaški in politični voditelji nenehno hvalijo strateško letalstvo, ki ga proglašajo za »ameriški raketni in jedrski ščit«. Povzdigujejo tudi »poslanstvo« Združenih držav Amerike

pri obrambi tako imenovanega svobodnega sveta.

Iz propagandnih trditvev o vodilni vlogi strateškega letalstva v ameriških oboroženih silah izhajajo sklepi, da je služba v njegovih enotah zelo častna in odgovorna dolžnost. Zato v te enote pošiljajo, kot trdi ameriško vojaško časopisje, »izjemne« ljudi, ki imajo »izredne sposobnosti«. Poseben poudarek propagandnim tezam o »izjemnosti« tistih, ki služijo vojsko v strateškem letalstvu, dajejo tudi razne materialne ugodnosti in nagrade v obliki medalj in značk.

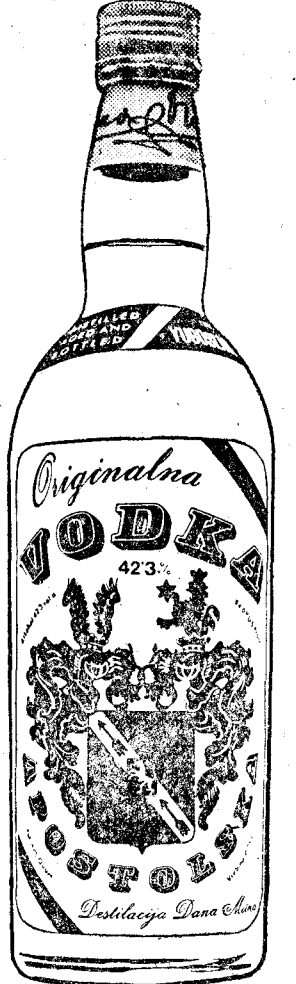
Vse to pa je tako zelo pokvarilo večji del vajakov, podoficirjev in oficirjev strateškega letalstva, da vsak svoj korak in postopek merijo s finančnim učinkom. »Človek bi dejal,« piše »Air Force Times«, »da naši vojaki služijo vojsko le zaradi denarja, za svoje delovne obveznosti pa se ne brigajo.«

»VEST ME NE PEČE«

»Menim, da sem postal pravi morilec, in si sploh ne prizadevam, da ugotovim, zakaj to počnem. Vest me ne peče. Tu je cilj in jaz ga uničujem,« je v svojem dnevniku napisal letalec Edwin Shanck, ki je padel v Južnem Vietnamu. Iz teh vrstic se kot iz ogledala odraža lik mnogih pripadnikov strateškega letalstva, vzgojenih v duhu osvaja- jalne ideologije.

Časopis »Air Force Times« sklepa, da se je velika večina vajakov, podoficirjev in oficirjev prostovoljno prijavila v letalstvo samo zato, ker »so se bali, da jih po zakonu o vojaški obveznosti ne bi vpoklicali v kopensko vojsko«, pa tudi zato, ker so v letalstvu »večje možnosti za napredovanje, potovanja in dogodivščine.«

Za sodobenokus.....

DESTILACIJA »DANA« MIRNA NA DOLENJSKEM

so sporočile že mnogo podatkov o toplotnih značilnostih, o Mesečevem magnetnem in gravitacijskem polju, o trdoti tal, o radiacijskem in meteorološkem stanju na Meseču in še marsikaj drugega. Sovjetski učenjaki skrbno proučujejo vse te podatke.

Z dosedanjimi izstrelitvami avtomatskih postaj so si pridobili že dragocene izkušnje o raziskavah Meseča in njegove okolice, o usmerjanju postaje in o delovanju njenih naprav med izstrelitvijo, s popravljanjem smeri, zaviranjem ter njenim bivanjem na Mesečevi površini in v orbitah Mesečevih umetnih satelitov. Obdelali so tudi vprašanja, ki zadevajo sodelovanje vseh elementov tega zamotane- ga vesoljskega sistema. Doslej pridobljene izkušnje bodo pri nadaljnjem osvajanju vesolja nedvomno zelo koristne.

Petega ni bilo

Zato, da so laže šteli in da so imeli boljši in hitrejši pregled nad interniranci, so nemški nacisti v koncentracijskih taboriščih zahtevali, da šteje vsaka vrsta vedno — pet ljudi, točneje: pet bitij, imenovanih številke...

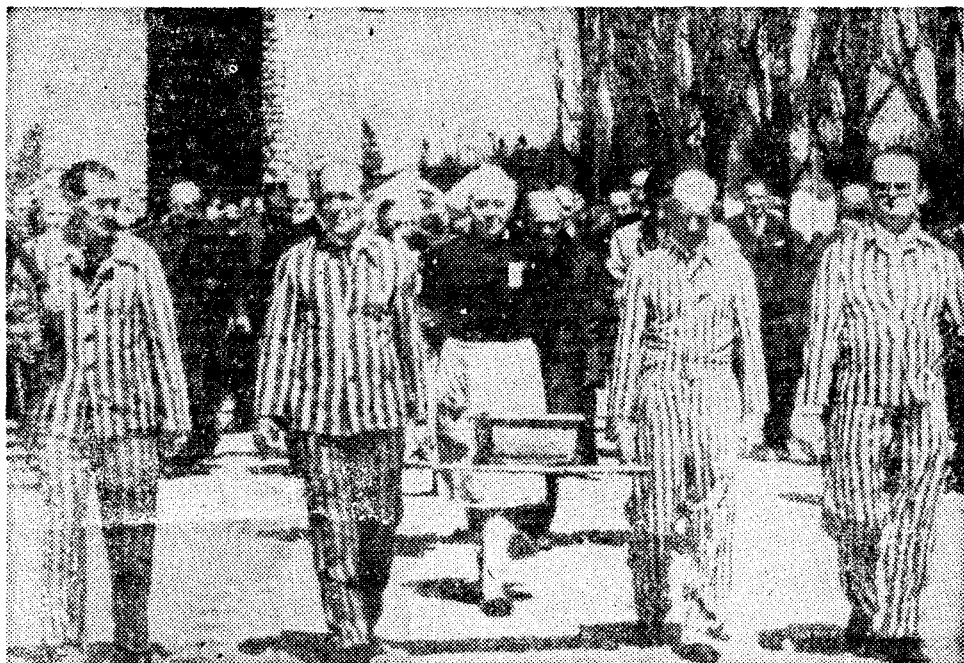
In če je kdo izmed internirancev na delu omagal (točneje: da je omagal zaradi nasilja esesovcev) ali pa umrl (točneje: da so ga esesovci ubili na kakršenkoli način žej), je morala biti vrsta vračajočih se vedno polna — vedno pet ljudi — številke je morala šteti. Zato so morali onemoglega ali mrtvega tovariša interniranci nositi ali mu pomagati, da je vsaj stal, kar je pomenilo, da je bila vrsta polna. Zakaj število v vrsti je moralo biti vedno enako! Živ ali

riš... Tega dne je bila namreč v Dachau, v nekdanjem koncentracijskem taborišču, kjer je umrlo nad 30.000 internirancev, spominska slovesnost...

Proti poldnevju se je začela izpred nekdanjega krematorija pomikati dolga kolona obiskovalcev. Vsi so imeli v gumbnicah posebne značke »Dachau«, mnogi pa šopke cvetja, rože, številne delegacije pa tudi velike vence s svežim, pomladanskim cvetjem... Na čelu tega množičnega sprevoda, ki se je pomikal mimo nekdanjih barak, je bila petorica nekdanjih internirancev v progastih oblekah. Točneje: bili so samo štirje, zakaj petega med njimi ni bilo... Dva nekdanja interniranca na levi strani in dva nekdanja interniranca na desni strani

kaj nenavadnega. Ko je petorica internirancev prispela do skopane luknje sredi nekdanjega apelplatza, se je sprevod ustavil... Nato so interniranci položili žaro s pepelom nekdanjega svojega neznanega tovariša, sotrpina, v pripravljeno jamo, jo prekrili, nekdanji interniranec v Dachau, sedanjí minister v bavarski vladi dr. A. Hundhammer, pa je prižgal večni ogenj pred žaro. Številne zastave narodnosti, katerih državljanji so bili nekoč v Dachau, so se sklonile, nato pa so prostor nad žaro prekrili s cvetjem in venci. In ko je zadonela belgijska partizanska pesem, so se glave navzočih tiho sklonile in tako počastile spomin 30.000 v tem taborišču umrlih internirancev. Ostanke enega izmed teh 30.000 pa so bili v žari, zdaj za

S KOMEMORACIJO DNE 7. MAJA LETOS V NEKDANJEM KONCENTRACIJSKEM TABORIŠČU DACHAU: ŠTIRJE NEKDANJI INTERNIRANCI V PROGASTIH OBLEKAH NESOJO PETEGA — ŽARO S PEPELOM NEZNANEGA INTERNIRANCA, KI JE UMRIL V KONCENTRACIJSKEM TABORIŠČU DACHAU...

mrtev — to je bilo za nasilne esesovce vseeno, poglavito je bilo, da se je število ujemalo. Zanje pa je bila osnova vrsta — pet številke v njej! Dandanes lahko vidimo ali gledamo take vrste s petimi ljudmi v progastih oblekah samo še v dokumentarnih ali igranih filmih, ali pa na kakšnih komemorativnih sprevodih v nekdanjih nemških uničevalnih taboriščih.

Toda to, kar se je zgodilo, kar smo videli 7. maja letos na spomenišnem prostoru v nekdanjem nemškem koncentracijskem taborišču Dachau, je presunilo vse navzoče, nad 40.000 obiskovalcev, med njimi pa je bilo okoli 30.000 nekdanjih internirancev iz najrazličnejših nemških koncentracijskih tabo-

— sredi, kot peti pa je bil med njimi tisti, ki ga več ni — nesli so namreč žaro s pepelom neznanega interniranca, ki je umrl v Dachau... Pred njimi pa je nekdanji interniranec nosil prižgano plamenico...

In ta sprevod se je tiho pomikal po nekdanji lagarski cesti, mimo visokih topolov, mimo nekdanjih barak, od katerih so ostali dandanes le še temelji... Vse bliže je bil sprevod nekdanjemu apelplatu, zbirališču za vse taborišče — za vse ljudištevilke...

Čisto do sredine apelplatza je tiho pridrsel sprevod, podobno kot nekoč, ko je bilo slišati le dšjenje cokol in hropečih teles internirancev, ki so prihajali na apelplatz. Tokrat pa je bilo vse tiho — le šklocanje fotoaparátov in številnih filmskih kamer je dalo slutiti, da se dogaja ne-

vedno zakopani globoko v zemlji...

Petega ni bilo — toda kljub temu je bil. Zakaj žaro z njegovimi ostanki (mimogrede: pepel za to žaro so že leta 1955 izkopali nekdanji belgijski interniranci iz Dachaua iz zemlje, v katero so po vojni zakopali pepel iz dachauskega krematorija) so vzdali sredi nekdanjega apelplatza v Dachau. In tu bo ta žara ostala za vedno, tudi potem, ko bodo najbrž že prihodnje leto slavnostno odprli nekdanji apelplatz, ki bo urejen kot spominski del nekdanjega koncentracijskega taborišča Dachau.

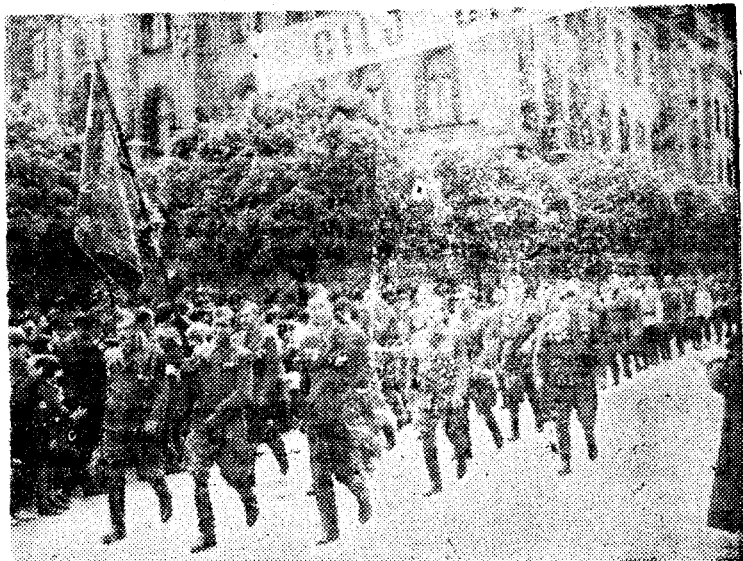
Petega na tej zadnji komemoraciji v Dachau — ni bilo, a kljub temu je bil. Bili so ostanke nekdanjega interniranca iz Dachaua in ti ostanke bodo vedno ostali kot svarilo in v opomin vsem: nikdar več Dachaua! Bojan Ajdič

Kurirji letos na Štajerskem

Letošnji XI. pohod Po poteh partizanske Ljubljane in 22. obletnico osvoboditve so partizanski kurirji iz Slovenije praznovali na Štajerskem v občini Ptuj. Partizanske patrle iz Dolenske, Gorenjske, Primorske in Notranjske so se zbrale v Ljubljani. Na poti proti zeleni Štajerski so se najprej ustavile v Zalcu, kjer so se jim pridružili kurirji iz Celja in Savinjske doline in skupaj položili pred spomenikom padlih lovovr venec.

V Stoparčah pri Majšperku je 120 kurirjev pozdravilo mnogo domačinov; šolska mladina je izvedla kulturni program, nato pa so pionirski odred poimenovali s »TV 4 S«. Kurirji, ki so prevzeli patronat nad to šolo, so mladim podarili knjige.

Nato je kurirje vodila pot v Zg. Pristavo. Tudi tam jih je šolska mladina ob spomeniku treh padlih kurirjev postaje »TV 8 S« pristrčno pozdravila. V Ptuj, naslednji kurirski postaji, je prislece pozdravila množica domačinov. Zbranih je spregovoril komandant kurirskih postaj na Štajerskem Edvard Goc-Svigli o vlogi partizanskih kurirjev v narodnoosvobodilnem boju. Obudil je spomine na razne pogumne akcije kurirjev proti tujim zavajevalcem in o dviganju politične zavesti prebivalstva. Zatem je direktor PTT podjetja Maribor Martin Prevočnik povedal marsikaj zanimivega o sodelovanju PTT kolektivov s tradicionalnimi zbori partizanskih kurirjev. Sporočil je tudi, da bo delavski svet združenega podjetja za PTT promet v Ljubljani dne 17. junija letos podelil v Lokvah na Primorskem domciel partizanskim kurirjem in vezistom. Pred odhodom iz gostoljubnega Ptuja je delegacija partizanskih kurirjev položila venec na skupno grobnico padlih borcev na mestnem pokopališču.

KURIRJI, KI SO SE LETOS ZBRALI NA GRADU BORLU PRI PTUJU, SO SE TUDI LETOS UDELEŽILI POHODA »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE«

Pristrčno je bilo srečanje partizanskih kurirjev s šolarji tudi v Gorišnici, tako kot povsod, kjer so kurirji hodili. Tu jih je pozdravil nekdanji komandir kurirske postaje »TV 14 S« Janez Fric. Govoril je tudi politični komisar relednih postaj za Štajersko Henrik Ribič-Muk, mladina ter domači moški pevski zbor pa so izvedli lep program.

Partizanski kurirji so prispeli na glavno postajo svojega letošnjega pohoda na Štajersko, na grad Borl pri Ptuj, kjer so bili med zadnjo vojno strahotni zapori. Do zadnjega kotička so kurirji in domačini napolnili Viteško dvorano. Predstavniki pohoda Po poteh partizanske Ljubljane je izročil predsednici ObS Ptuj Lojzki Stropnik in predsedniku občinskega združenja Milanu Lacku spominska darila, par-

tizanskim kurirjem, ki so že desetič sodelovali na pohodu, pa je podelil spominske plakete Ilegala. Vsi udeleženci slavja so poslali predsedniku republike Titu pozdravno pismo.

Ob koncu svečanosti je partizanska kulturna skupina izvedla vever partizanski program. Bližju gradu so pripravili velik taborni ogenj, v bližini pa je zraslo pravo partizansko taborišče pripadnikov PV. Zopet so se zaiskrili spomini na partizanske čase. Kurirji so obiskali tudi Toplakovo domačijo, kjer se je nekdanja skupina njihovih tovarišev do zadnjega moža borila proti nekajkrat močnejšemu sovražniku.

V jutranjih urah so partizanski kurirji nadaljevali pot mimo Frankolovega, kjer so počastili spomin za svobodo umrlih in se v Ljubljani priključili pohodu Po poteh partizanske Ljubljane.

Partizanski kurirji, na svidenje prihodnje leto na Primorskem!

POJEM ELEGANCE SO KRAVATE terital TOVARNE SVILANIT KAMNIK

Za soncem (ki je zastonj) greje najceneje

velenjski lignit

DANDANES MORA BITI VSAKDO EKONOMIST... DOBER EKONOMIST PA VE, DA JE TREBA KUPITI PREMOG SAJ SE OSUŠENEMU PREMOGU IZDATNO POVEČA ZDAJ KALORIČNA VREDNOST

Šest razlogov v prid velenjskemu lignitu:

- izredno ugodna cena
- velik izkoristek
- minimalna količina pepela
- ne povzroča smradu
- ima visok plamen
- prijetna toplota

Predno se boste morebiti odločili za kakšno drugo kurjavo (pa naj bo še tako moderno), si zapomnite: NI VSE SLABO, KAR JE V RABI ŽE STOLETJA!

JUBILEJ KPJ NA TELEVIZIJSKIH ZASLONIH

Programski odbor JRT je odločil, da bo obeležil 50-letnico KPJ s serijo polurnih TV filmov. Delovni naslov serije bo »Pol stoletja ZKJ«.

Vsak TV studio bo po svojem izboru predložil teme, ki bi jih veljalo obdelati. Filmi, namenjeni predvsem mladini, bodo sinhronizirani v treh jezikih. Stroški snemanja bodo okoli 150 milijonov starih dinarjev, serija pa bo predvidoma končana do aprila prihodnjega leta.

PRAVNA POSVETOVALNICA

Izračun pokojninske osnove

Sredi letošnjega leta se nameravate upokojiti. Ste pa borce NOV in imate priznano dvojno štetje izpred 9. 9. 1943. Kot vam je znano, se za borce izračuna pokojninska osnova na ta način, da se upoštevajo osebni dohodki po 1. januarju 1965, kar pa velja menda samo za borce. Za druge pa velja petletno obdobje, od katerega se izračunajo povprečni osebni dohodki, od njih pa pokojninska osnova. Vendar pa se je tudi za borce nekaj spremenilo ali pa velja samo za druge upokojence, da se pri izračunu pokojninske osnove upoštevajo deloma osebni dohodki izpred 1. januarja 1965 in deloma osebni dohodki po 1. januarju 1965. Zato prosite za pojasnilo.

Starostna pokojnina se odmerja od povprečnega mesečnega zneska osebnega dohod-

ka, po katerem je bil zavarovanec zavarovan v katerih koli zaporednih petih letih zavarovanja v zadnjih desetih letih zavarovanja ali katerihkoli zaporednih desetih letih zavarovanja. Kot leto zavarovanja se vzame koledarsko leto, v katerem je zavarovanec dobil osebni dohodek najmanj za šest mesecev. To je osnovno določilo čl. 30. temeljnega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki sedaj v celoti velja. To pa za vse zavarovance, tudi borce NOV. Medtem je sicer prej veljalo, da se v prehodnem obdobju petih let po veljavi novega pokojninskega zakona o pokojninski osnovi odmerja deloma od osebnih dohodkov po 1. I. 1965, deloma od dohodkov izpred tega datuma, s tem da se je na ta način dobilo najmanj tri, štiri oz. pet let zavarovanja. Toda

z drugo novelo je bilo to odpravljeno in za vmesno obdobje ne veljajo nobeni posebni predpisi. Pokojninska osnova se torej tudi za borce NOV izračuna na podlagi petletnega povprečja osebnih dohodkov.

Pač pa velja izjema za borce NOV ali za španske borce, ki prejemajo dodatek za borce. Zanje velja, da se jim pokojninska osnova izračuna na podlagi povprečja, ki ga tvorijo zavarovančevi osebni dohodki z dodatkom za borce vred od začetka veljave novega pokojninskega zakona, torej od 1. januarja 1965 dalje. Če pa je za borce ugodnejše, se uporabi zanje določilo čl. 236/II pokojninskega zakona, ki pravi:

Borcem NOV se pokojnina odmeri od pokojninske osnove v znesku, od katerega so zaposlenim borcem zajamčeni prejemki z dodatkom za borce, določenim na dan, ko se je začel uporabljati ta zakon. Pokojnina, odmerjena od tako izračunane pokojninske osnove, se jim preračuna po vseh valorizacijskih faktorjih.

MILE PAVLIN SOŠOLCI

»Lepo pozdravljeni v mojem skromnem domu, tovariši,« je navidez veselo in prijazno spregovoril. Potem mu je pogled obvisel na resnih obrazih in naperjenem orožju. V nemoči je razširil roke. Sele tedaj je opazil med obiskovalci tudi Sava.

»Kaj pa to pomeni?« je zajecjal in se proseče zazrl vanj.

»Prišel sem k tebi, da bi se pomenili o nekaterih rečeh, ki nas zanimajo,« je z ledenim hladom spregovoril Savo. »Vsak vrh hodi toliko časa po vodo, dokler se ne razbije. Pokazal nam boš svoj radijski oddajnik!«

Kar noge so mu klecnile in nekaj trenutkov ni mogel do besede. Savo ga je gledal v obraz in čakal... Videl je, kako je pobledel in kako se mu je oznojilo čelo, kako je odprl usta, da bi nekaj rekel ali kriknil. Roke so se mu pobesile in drget ga je vsega spreletel. Tako so ostali nekaj dolgih trenutkov. Bilo je vse tiho, kot je velikokrat v poznojesenskih jutrih, ko ptiči ne pojejo in je že premraz, da bi pihal veter. Le iz vasi se je slišalo glasno prerekanje, ženski vrišč in otroški jok, nekje se je nekdo še vedno razbijal po vratih, ki se niso dovolj urno odprla.

»Kaj naj..., vse to pomeni... tovariši?« je zajecjal kaplan in brada se mu je tresla kot v silni mrzlici. Pogled mu je ušel proti vasi.

»Tam doli bodo uredili drugi,« je rekel Savo. »Ti boš pa pokazal radijski oddajnik, šifre in vse drugo, kar imaš od tistega tvojega početja.«

»Kakšen radijski oddajnik?« je butnilo iz kaplana in nehote mu je pogled ušel proti zvoniku. Spet so mu klecnile noge, ko je tam zagledal stražarja.

»Tisti, ki si ga dobil od svojih pajdašev. Če želiš, ti povem, kdo ga je priredil in te naučil ravnanja z njim. Misliš, da smo tako neumni, da ne vemo, kaj je to? Počenjal najin ljubi sošolec Alfred Pečnik v družbi radijskega tehnika Antona Prijatelja...«

Kaplan Stanislav se je zgrabil za glavo in se naslonil ob podboje.

»Zmagal si,« je tiho dahnil čez nekaj časa. »Saj sem vedel, da se bo tako končalo...«

»Ga boš sam izročil ali pa naj ga sami poiščemo?« je vprašal Savo. Zadržal je tudi njemu stiskala grlo in nekdanji sošolec se mu je skoraj zasmilil. Kdo bi mislil, da ima tale človek

na vesti toliko življenja mladih ljudi? Koliko mater in nevest, pa tudi otrok-sirot joka zaradi njega po vsej Sloveniji, pa tudi drugih jugoslovanskih deželah, celo v Rusiji in Italiji. Sam pa je zdaj neboljen kot otrok, roke se mu tresejo v smrtni grozi in zaveda se, da ga bo doletela usoda njegovih žrtv. Za take ljudi ne more biti milosti. Samo toliko bo na boljšem, ker se naši pred izvedbo smrtnih obsodbe nad obsojencem ne naslanjajo. Odgovorjal bo pred sodiščem, celo branilca mu bodo dali...

Stanislav se je zazibal na nogah. Savo je uganil, da okleva. Morda pa ti partizani le vsega ne vedo in ga samo skušajo? Zdjaj bo treba njegov porajajoči se obrambni čut v kali zatreti...

»Ali imaš ključ od zvonika pri sebi?« je vprašal Savo. Kaplan je kar poskočil in se potem znova zgrabil za glavo.

»Si nas videl, kako gremo mimo vasi, pa si hotel to takoj sporočiti v Kočevje?« ga je zdaj že zajedljivo vprašal Savo.

»Kaj čakamo?« je zarobantil eden izmed obveščevalnih oficirjev. »Samo čas izgubljam. Naj pokaže in naprej naj gre, če ima kje kakšno mino nastavljeno. Pojdimo!«

Kot bi ga dregnil, je poskočil aretiranec proti vratom. Tako naglo je stopal, da so mu komaj sledili korakoma. Segel je v žep suknjiča in privlekel iz njega ključ, velik neroden starinski ključ. Vtaknil ga je v ključavnico. Dolgo se je trudil, preden je odklenil, preveč so se mu tresle roke. Obveščevalci so vrhli brzostrelke na ramena in vzeli pištole iz tokov. Končno so se vrata le odprla.

»Kje ga imaš?« je vprašal Savo, preden so se začeli povzpeljati po škripajočih se in strmih stopnicah. Stanislav se je za hip obrnil:

»V... v sodu...«

»Kakšnem sodu?« je dvomeče vprašal eden izmed obveščevalcev.

»V sodu... s peskom... za gašenje požarov,« je suho dahnil kaplan in se spet začel vzpenjati.

»Pazita nanj, da ne skoči skozi lino,« je ukazal Savo. »Držita ga za hlačni pas...«

Toda do velikih lin pri zvonovih je bilo še daleč, še eno nadstropje. Ustavili so se tik pod zvonovi. Lina, skozi katero je padala v prostor svetloba, pa je bila majhna, da se človek ne bi mogel zriniti skozi njo. Pod njo je stala stara, črviva miza, v kotu pa sod s peskom in prislonjeno lopato.

»Kopljite!« je ukazal Savo.

Kaplan je kot v obupu stegnil roke in jih takoj zatem pustil v sipki pesek. Nekajkrat je pobrskal in že se je pokazala iz peska v barvasto izolacijo oblečena žica. Savo jo je pazljivo pogledal. Bila je rdeče barve.

»Kje pa imaš rumeno žico?« je vprašal. Kaplan je spet kar poskočil, nato pa se je z nepopisnim začudenjem zazrl v Sava.

»Rumena je za... anteno,« je izjecjal in se še huje začel tresti.

Znova je kopal po pesku. Pokazala se je tudi rumena žica, za njo pa je prišel na dan podolgovat pločevinast zabojček sivorjave barve, kakršne so v mnogih vojskah vojaške uniforme. Takoj nato je bil na mizi še drugi, nekoliko manjši zabojček enake barve, tipkalo, zvitek gole bakrene žice z izolatorji, nato pa z motvozom povezana vrsta baterij.

Potem je kaplan nekaj trenutkov okleval. Z roko si je obrisal potno čelo in začel znova kopati. Na mizo je prišla velika škafila polna baterij, že precej zarijavela italijanska pištola v plesnivem toku iz umetnega usnja, velik sveženj, zavrt v povešeno platno in nekakšna knjiga, tudi zavita v platno. Eden izmed obveščevalcev je vzel v roke pištolo in jo z vajinimi gibi razstavil, pogledal v cev.

»Hej, skozi se ne vidi,« je čez nekaj trenutkov rekel. »Pa tudi polna ni bila...«

Pozno poletje in jesen 1941. leta sta ostala vsakemu borcu s Kamniškega in iz Posavja v trpkem spominu.

Začetni uspehi vstaje so bili veliki, toda hitlerjevska vojska je bila premočna, da bi ji kljubovale partizanske enote, ki niso imele izkušenj v vojaški, še manj pa v obveščevalni dejavnosti. Tudi izdajalci so storili svoje. Okupator je obračunal s četo za četo Kamniškega bataljona. Obratunal pa je tudi s skoraj psemitivisti na Kamniškem in v Posavju. Razbite čete so se odpravile na italijansko okupacijsko področje Slovenije.

Zaradi velikih izgub prvoborcev so imele dovoljenje

Poleti 1962 smo imeli v Logatcu nadomestne volitve. Tudi jaz sem bil v političnem aktivu. Zdel sem se spoznat Podpesek, še prav posebno pa Riharjeve, o katerih so mi povedovali tovariši.

Odšel sem torej v Podpesek. Volišče je bilo prav v Riharjevi hiši.

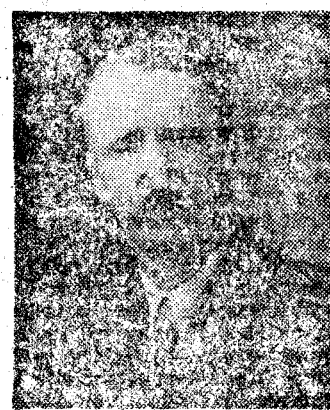
Po končanih volitvah je sin France, ki je bil predsednik volilnega odbora, odnesel volilno gradivo v Rute.

Z očetom sva se usedla za mizo. Mati je prinesla pižame in hleb kruha. Najina misli

bile kmalu pri degodkih, ki sem jih v unodu opisal. Z žuljavno roko je prijel kozarec, ga pridržal in uprl pogled

dajalci, ki so pozneje postali belogardisti. Prav na našem področju so se razbohotile njihove postojanke. Ko so prišli k nam prvi partizani, smo si prav kmalu zaupali, saj smo si bili v mišljenju enotni. Kmalu sem spoznal v teh fantih novo organizirano vojsko, ki bo sposobna za vselej obračunati s sovražniki. Potem so zahajali k nam vse do osvoboditve in me vključili v družino vred v delo za naše gibanje. Zato ni ostalo le pri oskrbi s hrano, prenočitvami, temu so se pridružili sestanki, naloge. Pa kaj bi ti pravil, saj sam veš, kaj vse smo morali delati na terenu za vas. Obisku partizanov iz Samotorice so sledili obiski partizanov bodočega Dolomitskega oddela in aktivistov. Prihajali so in odhajali po svojih poteh, meni in družini pa so prepu-

Riharjev čče iz Podpeska

ščali vse bolj težavne naloge. Velikokrat sem bil z družino v nevarnosti, toda brez tega ne bi bili zmagali...

Najlepše je bilo spomladi in poleti 1942, dokler se niso pojavili beli. Partizani takrat niso hodili več ponoči, temveč 'v dnevi', veseli so bili in mi z njimi. Kaj ne bi bili, saj so potisnili Italijane v večje postojanke!

Najhuje je bilo leta 1945, ko so odšle naše enote iz Dolomitov. Beli so pirovali, toda po kapitulaciji Italije je bilo njihovega veselja konec: enote IX. korpusa so nenehno napadale njihove trdnjave.

Prestali smo vojno in srečni smo bili, da smo ostali živi in da našega prepričanja ni omajala vojna vihra. Taki pa smo še zdaj, čeprav ni vse vedno prav.

Najin pomenek je bil končan.

Na poti na rovtarsko cesto sem se odpočil. Ozrl sem se na Vranje peči, kjer smo v partizanskih časih taborili in se borili. Nato sem poiskal med drevesi Riharjevo domačijo. Neizmerno veselje me je navdalo, ker sem spoznal pristnega našega človeka, samorastnika, ki je v najtemnejših dneh naše revolucije tvegaval svoje življenje in srečo družine za svobodo.

JOŠT POTOKAR

Delegacija ZZB NOV v Rimu

Na povabilo nacionalnega združenja vojnih invalidov Italije je 28. aprila odpotovala iz Beograda v Rim delegacija Zvezne združenje borcev NOV Jugoslavije. V delegaciji so član predsedstva zveznega odbora Petar Brajović, član zveznega odbora in podpredsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Franc Kreše-Coban in član predsedstva zveznega odbora in sekretar republiškega odbora ZZB NOV Hrvatske Jozo Milošević.

Delegacija se je v Italiji udeležila proslave ob 50-letnici ustanovitve nacionalnega združenja vojnih invalidov. Pokrivalo jo je tudi proslava nad proslavo je imel predsednik italijanske republike Giuseppe Saragat.

V svojem govoru, ki ga je na tej proslavi imel vodja delegacije Petar Brajović, je izrazil priznanje borbi italijanskih patriotov proti fašizmu in lepim uspehom ANMIG (nacionalnega združenja vojnih invalidov Italije). Naglasil je, da ne bomo nikoli pozabili, da se je v eno-

tah NOV Jugoslavije borilo okoli 30.000 italijanskih prostovoljcev in da so bojevniki organizacije Italije in Jugoslavije veliko pripomogle k dobrem odnosu med obema deželama. V svojem govoru je obsodil tudi agresijo v Vietnamu, se zavzel za mir in koeksistenco kot temeljna pogoja ne samo za demokracijo in napredek, marveč za obstoj človeštva sploh. Vsi bivši borci so torej dolžni vzemati se vsestransko za ohranitev miru.

Na koncu svojega govora je še izjavil, da ZZB NOV Jugoslavije pozitivno ocenjuje evropsko srečanje bivših borcev, ki naj bi prispevalo k miru in prijateljskemu sodelovanju evropskih narodov.

Obiskali bodo nekdanje taborišče Šarvar

Občinski odbor ZZB NOV Lendave je sklenil organizirati obisk internacijskega taborišča Šarvar na Madžarskem. V juniju letos bo minilo 25 let, odkar so iz krajev te občine odpeljali 700 ljudi v internacijo v tem taborišču. Zato priredijo za priložnost 25. junija avtobusni izlet do Šarvarja, kjer bodo obujali žalostne spomine na dogodke pred 25 leti in na trpljenje v tem taborišču. Obiskali bodo tudi tamkajšnje grobišče, v katerem je pokopanih 48 umrlih internirancev z območja občine Lendava.

MEDNARODNO SODELOVANJE BIVŠIH BORCEV

Protest, ki prihaja iz središča

Združenje Nemcev Bavarske, ki jih je preganjal nacistični režim (VVN), je pred kratkim protestiralo proti izizvalnemu sestanku ustašev, na katerem so grobo napadali SFRJ. Ob tem novem ustaškem izizvanju je pisalo tudi nekaj zahodnonemških časnikov. Tako so po pisanju »Süddeutsche Zeitung« na tej »svečanosti ustaško fašistične organizacije« v ZR Nemčiji »pozivale na direkten boj proti jugoslovanski državi«.

Ko ugotavlja vse to, sporoča VVN Bavarske javnosti tole: »Zaskrbljeni smo zaradi tega, ker prisotni policijski uslužbenici, ki so jih višji organi varnosti poslali na ta sestanek, niso ničesar ukrenili. Smatramo, da bi oni morali nastopiti proti taki hujskaški dejavnosti fašističnih ustašev. Opozorjamo na to, kar je dobro znano, da so člani ustaške organizacije kot Hitlerjevi hlapi odgovorni za grozotne zločine, povzročene v Jugoslaviji.«

V protestu je dalje rečeno: »Oni, ki izvršili več atentatov proti uslužbencem jugoslovanskih poslanstev in konzulatov. Opozorjamo na umore v Malmoju, Merzburgu... Vse to nam

narekuje, da kot organizacija rasno, versko in politično preganjanih po nacističnem režimu — najostreje protestiramo proti takim protijugoslovanskim provokacijam, ki ne služijo sporazumevanju med narodi, pač pa le poslabšanju odnosov med Zvezno republiko Nemčijo in Jugoslavijo. — Zato dvigamo svoj glas in zahtevamo, da se v duhu temeljnega zakona in mednarodnega sporazumevanja prepove skrajno nevarna dejavnost fašističnih kvizlinških organizacij v ZR Nemčiji.«

ŽIVINOPROMET GORICA

NOVA GORICA

NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH KVALITETNO MESO VSEH VRST IN MESNE IZDELKE

Okrogle in oglate

Johnson je še vedno »revščak« čeprav se njegova kmetija neprenehoma širi. Ameriška agencija AP je nedavno poročala: V zadnjih šestih letih se je kmetija sedanjega predsednika ZDA Lindona Johnsona povečala od 160 na 6000 hektarov. Johnson je začel povečevati posestvo 1960, ko je bil izvoljen za podpredsednika ZDA, 1277 ha pa je dokupil, ko je 1963. leta, po Kennedyjevi smrti, postal predsednik ZDA. To ni v Tekساسu nič tako hudega, saj imajo v tej državi posamezni veleposestniki kmetije, ki obsegajo kar 400.000 hektarske površine! Johnson je, v primeri s temi mogotci, pravi revež!

Štipendije ameriške vlade... Barbara Rockefeller, dvajsetletna članica ameriške »dinastije« multimilijonarskih Rockefellerjev, trenutno komaj izhaja s svojim denarjem. Dekle živi namreč, odkar študira v Angliji ekonomijo, od štipendije ameriške vlade, ki znaša približno 40.000 \$-din na mesec. Časnikarji pišejo o tem »pojavu« različno, največ pa je vsekakor takih, ki se vprašujejo, kako je Barbara sploh mogla dobiti štipendijo.

Blago, ki se v Zahodni Nemčiji dobro razpečava, so gramofonske plošče, spominjajoče Nemce na »zlate« čase tretjega rajha. Neko düsseldorfsko podjetje je ob letošnjih novoletnih praznikih vrlo na tržišče neko tako ploščo z vojnimi poročili, iz izveščil iz Hitlerjevih govorov in z vojaškimi korničami, ki so v tistih časih navduševale Nemce. Plošče so bile, pravijo, v kratkem času razprodane. S ploščo se razlega tudi glas govornika, ki zatrjuje, da se nacisti borijo za blaginjo nemškega ljudstva in varnost Evrope — »proti zari in židovskosti in anglosaških vojnih hujskačev...«

Rdečilo za — moške ustnice. Neka ameriška tovarna kozmetičnih proizvodov je anketrirala dva tisoč moških. Vprašala jih je: »Ali ste za to, da uporabljajo rdečilo za ustnice tudi moški?« 1600 jih je odgovorilo pritrdilno. Tedaj je tovarniško vodstvo sklenilo, da bo tovarna že v letošnjem maju vrгла na tržišče rdečilo za moške ustnice v treh barvah... Če se bo vnelo za uporabo rdečila večje število moških, bo — je obljubilo tovarniško vodstvo — izbira barv še mnogovrstnejša...

Nenavaden bokar. Nedavno je policijski avto v Tokiu preganjal kengurija, ki se je »sprehajal« z velkanskimi skoki po tokijskih ulicah. Ko so preganjalci naposled ubežnika je dohiteli, je prišlo do razburjivega boja. Kenguru se je branil s praviimi pravcatimi bokarskimi direktni in stranskimi udarci ter je knockoutiral nekoliko nasprotnikov. Kmalu so ugotovili, da gre za kengurija Ruhiha, ki je večer za večerom nastopal v nekem cirkusu v vlogi boksarja.

Če želiš biti sodoben... Nemški filmski režiser Wick je rekel v neki diskusiji: »Danes ne zadoštuje, da greš s časom, danes moraš s časom — teči!...«

»Laže je oprostiti ljudstvu, ko napravi napako, kot posamezniku, ki ima prav,« je napisal v »Nepočasnih mislih« poljski satirik S. J. Lec.

Pojem elegancije so krávyate terital TOVARNE Svitanit KAMNIK

